

Агата
Кристи

Ўнта негр боласи

Агата
Кристи

Ўнта негр боласи

ЎН ИККИНЧИ БОБ

Нонушта тугади. Судья Уоргрейв астойдил йўталиб олгач, ингичка товушда салмоқ билан гапира бошлади:

– Ўйлашимча, тўпланиб, юзага келган вазиятни муҳокама қилиб олишимиз керак. Айтайлик, ярим соатдан кейин меҳмонхонада.

Ҳеч ким эътироз билдирмади. Вера ликобчаларни йиғиштирди.

– Дастурхонни йиғиштириб, идишларни ювиб қўяман, – деди у.

– Идишларни буфетга элтиб берамиз, – таклиф қилди Филипп.

– Раҳмат.

Эмили Брент курсидан туришга чоғланди, лекин вой-войлаб яна ўтириб қолди.

– Сизга нима бўлди, мисс Брент? – сўради судья.

– Жуда афсусдаман, – ўзини оқлади Эмили Брент, – мисс Клейторнга кўмаклашмоқчи эдим, лекин ҳеч ҳам иложим йўқ. Бошим ғир-ғир айланяпти.

– Бошим айланяпти? – доктор Армстронг унга яқинлашди. – Табиий ҳол. Кучли ҳаяжоннинг кечиккан таъсири. Ҳозир сизга дори...

– Йўқ! – мисс Брент бирдан бақириб юборди. Ҳамма довдираб қолди. Доктор Армстронг шолғомдек қизариб кетди.

Аёл чехрасидан даҳшатга тушгани кўриниб турарди.

– Ўзингизга ҳавола, – минғирлаб кўйди Арм-стронг.

– Ҳеч нарса ичмоқчимасман, – деди у. – Шунчаки тинч ўтираман. Кейин бош айланиши ҳам ўз-ўзидан ўтиб кетади.

Дастурхон йиғиштирилгач, Блор Верага юзланди:

– Рўзғор ишларига ўрганиб қолганман. Шунинг учун, мисс Клейторн, хоҳласангиз, сизга ёрдам бераман.

– Раҳмат, – деди Вера.

Эмили Брентни меҳмонхонада қолдиришди.

Буфетдан анча вақт ғовур-ғувур овозлар келиб турди. Бош айланиши тобора кучаярди. Уни мудроқ босди. Ўзини ҳозир ухлаб қоладигандек хис қилди. Кулоғи тинимсиз ғувилларди... Эҳтимол, хонада ростдан ҳам нимадир ғўнғиллаётгандир? У ўйланиб қолди: «Нима бунча ғўнғиллаяпти – асаларими? – Шу пайт деразада ўрмалаб юрган арига кўзи тушди. – Бугун эрталаб Вера Клейторн арилар ҳақида нимадир деганди.

Асалари ва асал... У асални яхши кўради. Мумкатакни олади, дока қопга солади. Кейин асал тома бошлайди. Чак-чак-чак...

Хонадаги ким... Ундан сув томчиляпти... Бу Беатриса Тейлор. У дарёдан чикди. Агар бошини бурса, уни кўра олади...

Лекин нима учун бошини буриш жуда қийин бўляпти?..

Агар қичқирса-чи? Лекин қичқира олмайди. Уйда тирик жон йўқ. У мутлақо ёлғиз...» Энди орқасида қадам товушлари эшитилди... Дарёга

гарқ бўлган кизнинг бежо қадамлари... Аллақан-дай ўткир ҳид бурнини ачиштирди... Деразада эса ари тинимсиз ғувилларди. Шу пайт нимадир чаққандек бўлди. Бўйнини ари чақиб олди...

Барча меҳмонхонада Эмили Брентни кутарди.

– Балки чақириб келарман? – таклиф қилди Вера.

– Бир дақиқа! – уни тўхтатди Блор.

Вера ўтирди. Ҳамма савол назари билан Блорга қараб қолди.

– Кулоқ солинглар, – деди у, – менимча, кидирувни тўхтатиш керак. Қотил ҳозир ошхонада ўтирибди! Бас бойлашим мумкин, ҳамма қотилликда қари киз айбдор.

– Лекин бунга нима туртки бўлган? – сўради Армстронг.

– Хурофот туфайли ақлини йўқотган. Сиз нима дейсиз, доктор?

– Эҳтимол, ҳақдирсиз. Сизни инкор қилолмайман. Лекин эслатиб қўймоқчиман, бизда исбот йўқ.

– Нонушта тайёрлаётганимизда ўзини жуда ғалати тутди, – деди Вера. – Кўзлари ҳам аллақандай... – бирдан эти жимираб кетди.

– Бу ҳали исбот эмас, – гапини бўлди Ломбард – Ҳозир ҳаммамиз ҳам бир оз ғалатирокмиз.

– Кейин, бизга айблов эълон қилинганда, фақат угина бирорта изоҳ айтишдан бош тортди. Нима учун, ўзим айтайми? Чунки изоҳлайдиган ҳеч нарса йўқ эди.

– Лекин аслида ундай эмас, – деди Вера. – Кейинроқ менга ўша воқеани айтиб берди.

– Хўш, сизга нималар деди, мисс Клейторн? – сўради судья Уоргрейв.

Вера Беатриса Тейлор воқеасини айтиб берди.

– Анча ишонарли ҳикоя, – деди судья. – Шахсан менда ҳеч қандай шубҳа туғдирмади. Айтинг-чи, мисс Клейторн, сизнингча, мисс Брент виждон азобида қийналяптими, қилмишидан пушаймонми?

– Менимча, йўқ, – деди Вера. – Қизнинг ўлими уни мутлақо бефарқ қолдирган.

– Ўргилдим, бунақа такводорлардан! Уларда юрак ўрнида тош бўлади. Қари қизларнинг ҳаммаси шунақа. Ҳаммасига оддий ҳасад сабабчи, – деди Блор.

Судья уни тўхтатди:

– Ҳозир ўнта кам ўн бир. Мисс Брентдан даврамизга қўшилишни сўрасак, яхшироқ бўларди.

– Нима, ҳаммангиз қўл қовуштириб ўтиравера-сизми? – ажабланди Блор.

Судья асабийлашди:

– Биздан нима кутяпсиз, тушунмай қолдим. Шубҳа-гумонларимиз ҳозирча ҳеч нарсага асосланмаган. Бари бир доктор Армстронгдан, айниқса, мисс Брентни диққат билан кузатишни илтимос қиламан. Энди бўлса, юринглар, ошхонага ўтамиз.

Эмили Брент аввалгидек курсида ўтирарди. Тўғри, улар келганига эътибор бермади, лекин бошқа ҳеч қандай шубҳали нарса сезишмади. Фақатгина курсини айланиб ўтгач, нима гаплигини тушунишди. Унинг юзи шишиб кетган, лаблари кўкариб, қорачиғи оқиб тушганди.

– Ахир у ўлган-ку! – Блор бақариб юборди.

– Яна биттамыз оқланди, афсуски, жуда кеч, – деди судья Уоргрейв хотиржам товуш билан.

Армстронг марҳума устига энгашди. Унинг лабларини хидлади, бошини қимирлатди, қовоқларини кўтарди.

– Доктор, нимадан ўлибди? – тоқатсизланди Ломбард. – Ахир кетаётганимизда ҳаёт билан ви-
долашадиган аҳволда эмасди, шекилли.

Армстронг Эмили Brent бўйнидаги митти нуктани кўздан кечирарди.

– Бу шприцнинг изи, – деди у.

Ғўнғиллаш эшитилди.

– Қаранглар, деразада ари турибди! – кичкириб юборди Вера. – Эрталаб нима деганимни эсланглар!

– Лекин бу чақиш изимас, – хўмрайди Арм-
стронг. – Мисс Brentга укол қилишган.

– Қанақа заҳар беришган? – сўради судья.

– Афтидан, цианли калий, лекин бу фақат тах-
мин. Менимча, Марстонни ҳалок қилган заҳар-
нинг ўзгинаси. Мисс Brent ҳам бўғилишдан тил
тортмай ўлган.

– Ари қаёқдан пайдо бўлди? – эътироз билдирди
Вера. – Балки бу шунчаки тасодифдир?

– Асло! – Энди Ломбард хўмрайди. – Бу ерда
тасодиф йўқ! Қотилимизнинг ўзига хослиги бу.
Роса ҳазилкаш экан. Лаънати санок шеъридан бир
қадам ҳам ортга чекинмаяпти! – Одатда хотир-
жам Ломбард деярли ўт бўлиб ёнарди. Афтидан,
минг хил чиғириқда тобланган асаблар энди дош
беролмай қолганди. – Бу бемаънилик, бемаънилик!
Ҳаммамиз ақлдан оздик!

– Умид қиламанки, – хотиржам деди судья, –
бари бир ақл-хушимизни йўқотмаймиз. Кимдир
ўзи билан шприц олиб келганмиди?

Армстронг қаддини ростлади. Бироқ овози анча
титраб чиқди:

– Мен, сэр.

Тўрт жуфт кўзлар дарров унга қадалди. Уларда
зоҳир кескин, ошкора адоватдан доктор довдираб
қолди.

– Ўзим билан доим шприц олиб юраман, – деди у. – Ҳамма шифокорлар шундай қилади...

– Тўғри, – маъқуллади судья. – Айтолмайсизми, доктор, ҳозир шприцингиз қаерда?

– Юқорида, жомадонимда.

– Бунга ишонч ҳосил қилишимиз мумкинми? – сўради судья.

Судья бошчилигида ҳамма мутлақ сукут остида зина орқали юқорига чиқишди. Жомадонни стол устига ағдаришди. Унда шприц йўқ эди.

– Шприцни ўғирлашди! – кичқириб юборди Армстронг.

Хонага ўлик сукунат чўкди.

Армстронг деразага суяниб қолди. Адовату шубҳа-гумонларга тўла тўрт жуфт кўз яна унга тикилди. Доктор кўзини Уоргрейвдан Вера томон олиб қочди, чор-ночор аҳволда ўзини оқлай бошлади:

– Онт ичаман, шприцни ўғирлашди!

Блор ва Ломбард бир-бирига қараб олишди.

Судья сўз олди.

– Бу ерда, хонада беш кишимиз, – деди судья.

– Орамизда биттамыз қотил. Вазият борган сари хатарли тус олмоқда. Тўрт бегуноҳ хавфсизлигини таъминлаш учун қўлдан келган барча ишни қилишимиз даркор. Чунончи, доктор ёнида қандай дорилар борлигини айтиб берсин.

– Ўзим билан сафар дори қутисини олганман, – жавоб берди Армстронг. – Ўзинглар қаранглар, унда фақат уйқу дорилари бор. Трионал, сульфонал, бром, кейин сода, аспириин, вассалом. Менда цианид йўқ.

– Мен ҳам ўзим билан уйқу дори олиб келганман, – сўз қистирди судья. – Сульфонал, чамамда.

Кўп миқдорда қабул қилинса, ўлимга олиб келиши мумкин. Сизда, жаноб Ломбард, менга яхши маълум, тўппонча бор.

– Хўш, нима бўпти? – тутақиб кетди Ломбард.

– Нима бўларди, докторнинг дори қутиси, мендаги уйку дори, сизнинг тўппончангиз, шунингдек, яна кимдадир бўлса, ҳар қандай дори-дармон ва ўқотар куролларни тўплаб, ишончли жойга яшириб қўйишни таклиф қиламан. Шундай қилишга киришганимизда ҳар ким ўз буюмлари тинтув қилинишига рози бўлади.

– Тўппончамни берайми, ҳеч қачон! – ғазабдан кўкарди Ломбард.

– Жаноб Ломбард, – уни тўхтатди судья, – билангингиз ёшлик қуввати билан тўлиб турган бўлса-да, менимча, собиқ полициячи сиздан кучсизроқ эмас.

Қўл жангида қай бирингиз ғолиб чиқишингизни айтолмайман, аммо бир нарсани аниқ биламан. Доктор Армстронг, мисс Клейторн ва мен қўлдан келганча Блорга ёрдам берамиз. Шундай экан, агар қаршилик кўрсатсангиз, сизни бари бир енгамиз

Ломбард орқага тисарилди. Тишларини ғижирлатди.

– Нима дердим, ҳаммангиз бир бўлсангиз, майли, сизнингча бўлсин.

Судья Уоргрейв бош ирғади.

– Яхши, ҳали ақлингиз жойида экан. Тўппончани қаерда сақлаяпсиз?

– Каравотим ёнидаги жавонча ғаладонида.

– Тушунарли.

– Ҳозир олиб келаман.

– Менимча, биз ҳам шерик бўлганимиз дуруст. Ломбард истехзо билан кулиб қўйди.

– Сизни алдаб бўлмас экан.

Улар Ломбард ётоғига боришди. Ломбард тўғри жавонча ёнига бориб, ғаладонни тортди. Очди-ю, бирдан сапчиб тушди. Ғаладон бўш эди.

– Энди кўнглингиз тўлдими? – деди қип-яланғоч Ломбард хонани тинтув қилишда эркакларга кўмаклашаркан.

Вера йўлакда кутиб турди. Тинтув давом этди. Кетма-кет доктор Армстронг, судья ва Блорни тинтув қилишди.

Блор хонасидан чиқишаркан, эркаклар Вера томон юришди.

– Мисс Клейторн, – унга юзланди судья. – Умид қиламанки, ҳеч қандай истиснога йўл қўйиб бўлмаслигини тушунасиз. Қандай бўлмасин, тўп-пончани топишимиз керак. Ёнингизда чўмилиш кийими бўлса керак?

Вера бош ирғади.

– Ундай бўлса, ётоғингизга боришни, чўмилиш кийимини кийиб, яна шу ерга қайтиб келишни илтимос қиламан.

Вера ортидан эшикни ёпди. Бир неча дақиқадан сўнг танасига ёпишиб турган шойи чўмилиш кийимида пайдо бўлди.

– Миннатдорман, мисс Клейторн, – деди судья. – Хонангизни қидириб бўлгунча шу ерда кутиб турсангиз.

Вера йўлакда ўтириб, эркаклар қайтишини сабр билан кутди. Кейин кийимини алмаштириб, уларга қўшилди.

– Энди бир нарсага ишончимиз комил, – деди судья. – Ҳеч биримизда курол ҳам, заҳар ҳам йўқ. Ҳозир дориларни ишончли жойга қўямиз. Омборхонада кумуш идиш-оёқлар учун сейф бўлса керак.

– Ҳаммаси жуда яхши-ку, – гапине бўлди Блор.
– Бироқ калит кимда бўлади? Сиздами?

Судья жавоб бермай, омборхона томон юрди. Қолганлар ортидан эргашди. У ерда ростдан ҳам кумуш идишлар сақланадиган қутини топишди. Судья кўрсатмасига кўра барча дорилар қутига солиниб, кейин кулфлаб қўйилди. Сўнгра судья қутини буфетга қўйишни, ўз навбатида, у ерни ҳам кулфлаб қўйишни буюрди.

Судья қути калитини Филипп Ломбардга, буфетникини эса Блорга берди.

– Орамизда сизлар энг кучлисиз, – деди у. – Шундай экан, бир-бирингиздан калитни тортиб олиш осон бўлмайди. Қолганлар эса ҳеч қачон иккингиздан калитни тортиб ололмайди. Буфет билан қутини бузиш машаққат ва беҳуда иш, чунки бузаман дегунча бутун уйни оёққа турғизади.

Бироз сукут сақлаб, давом этди:

– Муҳим бир масала ечимсиз қолиб кетди. Жаноб Ломбарднинг тўппончаси қаёққа ғойиб бўлди?

– Фикри ожизимча, – лукма ташлади Блор, – бу саволга қурол соҳибидан жавоб қидирган маъкул.

Филипп Ломбарднинг вазоҳати ўзгарди.

– Қаллаварам экансиз, Блор. Неча марта айтишим керак, тўппончамни ўғирлашди!

– Тўппончани охирги марта қачон кўргандингиз? – сўради судья.

– Кеча кечкурун ётар маҳалда. Ҳар эҳтимолга қарши ғаладонга солиб қўйгандим.

Судья бош ирғади.

– Демак, – деди, – уни тўс-тўполондан фойдаланиб эрталаб ўғирлашган. Ёки Рожерсни қидириб юрганимизда, ёки мурдасини топган пайтимиз...

– Тўппонча уйга яширилган, – деди Вера. – Уни қидириш керак.

Судья Уоргрейв одатдагидек иягини қашиб қўйди.

– Қидирув бирор натижа беришига ишонмай- ман, – деди у. – Чамамда, жиноятчи уни ишончли жойга яшириб қўйишга улгурган. Очигини айтсам, топишга умид йўқ.

– Албатта, тўппонча қаердалигини билмайман, лекин шприц қаердалиги менга маълум, – ишонч билан деди Блор. – Ортимдан юринглар.

У асосий эшикни очиб, уларни уй орқасига бошлади. Ошхона деразаси тагидан шприцни топишди. Унинг ёнгинасида чинни ҳайкалча-бе- шинчи негр боласи чилпарчин ётарди.

– Бошқа ерда бўлиши мумкин эмасди, – танта- навор тушунтирди Блор. – Мисс Брентни ўлдиргач, жиноятчи деразани очиб, шприцни улоқтирган. Кейин эса негр боласини ҳам отган.

Шприцда бармоқ излари топилмади. Афтидан, қотил астойдил артиб қўйишни унутмаган.

Вера қатъий деди:

– Энди тўппончани топиш керак.

– Майли, – деди судья. – Лекин битта шарт билан. Ҳаммамиз бирга бўлишимиз керак. Эсингиз- да бўлсин, ким ёлғиз юрса, савдойига осон ўлжа бўлади.

Улар бугун уйни қайта-қайта, қаричма-қарич тинтиб чиқишди. Ертўла ҳам, чордоқ ҳам қолмади. Тўппонча ғойиб бўлди!